

Motion till riksdagen 2022/23:924

av **Linda Lindberg m.fl. (SD)**

En trygg och rättssäker socialtjänst

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete bör sträva efter att intentionerna med barnkonventionen efterlevs och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetsgivarna bör utveckla och samordna riskbedömningar inför besök och hotfulla situationer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att arbetsgivaren ska arbeta för en ökad kontinuitet och att bibehålla erfarenhet inom socialförvaltningen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över socialsekreterares möjligheter till karriärtjänst med större ansvar och högre lön och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att arbetsgivarna ska stärka mentorskapet så att erfarenhet och rutin bibehålls och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga en nationell specialistutbildning på avancerad nivå för socialsekreterare inom den sociala barn- och ungdomsvården och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör höja kompetenskraven för socialtjänstens personal och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att införa legitimationskrav på myndighetsutövande medarbetare i socialt arbete och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att införa socialtjänstassistenter för att avlasta socialsekreterare och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att även registrera anmälningar som inte leder till åtgärd och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsynen av socialtjänsten bör stärkas och att allvarliga brister och upprepade försummelser bör leda till tydliga följdåtgärder och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete bör arbeta för möjligheten att ge barn som placerats i familjehem enligt socialtjänstlagen ett barnombud och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att ge barnombudet insyn och skyldighet att rapportera missförhållanden gällande omkostnadsbidraget och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barns rätt och stöd i tvister mellan vårdnadshavare och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt kompetens om utsatta barns behov hos all personal som arbetar med barn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn av och förslag på stödåtgärder vid vårdnadsöverflyttning och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur en mer kvalitetssäker finansiering av adoptionsverksamheterna kan se ut och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör arbeta för en handlingsplan till socialtjänsten för att bättre kunna stödja och följa upp placerade barns skolresultat och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga en handlings- och åtgärdsplan för uppföljning av tidigare placerade barn och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att Ivos uppdrag förtydligas så att placerade barn och unga i högre utsträckning än i dag skyddas och deras tillvaro och situation alltid följs upp och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att barn och vuxna som farit illa under sin placering i högre grad erbjuds stöd och eftervård och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förlängd familjehemsplacering vid studier och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys (Vårdanalys) tillsammans med Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) i uppdrag att samverka för att förebygga att barn avviker från boenden och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nollvision mot våld i nära relationer och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det proaktiva arbetet och de primärpreventiva åtgärderna i arbetet mot våld i nära relationer och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga en utökad tillgång till boendeformer för personer med riskbeteende och tillkännager detta för regeringen.

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga ett nationellt kompetenscentrum för samordning, forskning och stöd till våldsutövare och brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga möjligheten att certifiera skyddade boenden och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete bör överväga möjligheten att socialtjänsten ska erbjuda en kontaktperson till den som lyckas bryta sig loss från hedersrelaterat våld och förtryck, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppmuntra och utveckla stödverksamhet, utbildningar och diskussionsforum gällande föräldraskap med bakgrund i hederskulturer och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör arbeta för en ötkad kartläggning och fler undersökningar för att motverka barnäktenskap och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över respektavståndet mellan bidragsförsörjning och egenförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete bör se över möjligheten att socialtjänstlagen ändras så att kommuner vid behov ska kunna göra regelbundna oanmälda hembesök hos den som har försörjningsstöd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över om det i socialtjänstlagen behöver göras ett undantag som vilar på FN:s barnkonvention så att inget barn i Sverige blir hemlös, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att riktade insatser mot hemlösa grupper ses över och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Socialtjänsten spelar en viktig roll för Välfärdssverige. Ett väl fungerande skyddsnät är grundläggande för den individuella och gemensamma tryggheten och socialtjänstens funktion är helt avgörande för en fungerande tillvaro för individer i behov av stöd och sociala insatser. Socialtjänsten främsta mål är att främja människans ekonomiska och sociala trygghet och jämlika levnadsvillkor och att säkerställa ett aktivt deltagande i samhällslivet. Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa alltid beaktas. Att väl avvägda insatser, hjälp och stöd sätts in för att ge utsatta barn en trygg och säker uppväxt är kanske ett av socialtjänstens allra viktigaste uppdrag.

Socialtjänsten är idag satt under hård press och personalen inom socialtjänstens olika verksamheter uttrycker oro över att inte räcka till. Med en hög arbetsbelastning ökar stressen, oron och pressen, och viktiga livsavgörande beslut tas under dessa förhållanden. Socialtjänsten behöver ges de redskap som krävs för att kunna ta rätt

beslut, så att vi kan säkerställa att kvaliteten och rättssäkerheten håller en hög nivå, att personalomsättningen minskar och att en kontinuitet i verksamheten bibehålls. Det är därför också ytterst viktigt att genom stöd och handledning samt möjlighet till specialist- och vidareutbildning stärka kompetensen hos personalen i den sociala barn- och ungdomsvården.

Barnkonventionen

FN:s barnkonvention antogs den 20 november 1989. Sverige var ett av de första länderna som skrev under konventionen. Den 1 januari 2020 blev FN:s konvention om barnets rättigheter, eller barnkonventionen som den också kallas, svensk lag. Den innehåller bestämmelser om barns mänskliga rättigheter. Sverigedemokraterna ställde sig då tveksamma till att låta konventionen bli svensk lag och såg istället fördelen med att fortsätta att transformera svensk lag efter konventionen. Vi ville också se en parlamentarisk kommitté som skulle arbeta med att utreda det fortsatta arbetet med att införliva barnkonventionen i svensk rätt och hur det skulle göras på bästa sätt. Det centrala för Sverigedemokraterna är att barnets bästa alltid ska sättas i främsta rummet och att vi fortsätter att arbeta med att stärka barns rättigheter.

I november 2020 lämnade Barnkonventionsutredningen över sitt betänkande till regeringen. Utredningen hade som syfte att ge stöd i det fortsatta arbetet kring på vilket sätt och till vilka delar konventionen ska tillämpas. Sedan har inget hänt. Flertalet kommuner har rapporterat om svårigheter att anpassa sin verksamhet till barnkonventionen, och endast en av tre kommuner uppgav i november 2020 att de helt eller till stor del hade tillämpat barnkonventionen i sin verksamhet. Hela 41 procent av kommunerna uppgav att de saknade en strategi för det arbetet, enligt en undersökning från Bris. För att barn ska få ett bättre skydd och för att rättigheterna enligt konventionen verkligen ska implementeras i all offentlig verksamhet är det viktigt att regeringen aktivt arbetar med frågan. Sverigedemokraterna ser därför det som oerhört viktigt att regeringen i sitt arbete strävar efter att intentionerna med barnkonventionen efterlevs i det fortsatta arbetet med att stärka barns skydd och rättigheter.

Den viktiga socialsekreterarens roll

Bibehållen erfarenhet inom socialförvaltningen och utvecklad samordning inför besök

Idag ställs det stora krav på socialsekreterare när det gäller yrkesskicklighet och erfarenhet. De står ofta inför viktiga beslut som påverkar människors liv, och då inte sällan barns. När ett barn hamnar i en utsatt situation, till exempel när det handlar om brister i omsorg, kränkande behandling, hot eller någon form av våld, har kommunernas socialtjänst det yttersta ansvaret för att se till att barn som far illa får skydd och stöd. Det är socialtjänsten och socialsekreteraren som har en avgörande roll för utsatta barn. I deras arbetsuppgifter ingår att fatta svåra och ingripande beslut som kan vara livsavgörande för barnet. Erfarenhet, kontinuitet och förtroende är viktiga förutsättningar för arbetet.

Idag är tyvärr personalomsättningen hög bland socialarbetare och ofta tvingas man ta in hyrpersonal. Många socialsekreterare funderar på att sluta och en del sjukskriver

sig. En av fyra socialsekreterare lider av psykiska påfrestningar, såsom sömnbesvär (18 procent) samt oro och ångest (14 procent), enligt rapporten Arbetsorsakade besvär 2016. Samtidigt ökade antalet anmälningar om arbetssjukdomar inom yrket med 123 procent mellan 2014 och 2015, visar Arbetsmiljöverkets arbetsskadestatistik. Samma studie från 2018 visade att personer som jobbade inom sociala tjänster och offentlig förvaltning låg över snittet vad gällde arbetsrelaterade besvär, och bland socialsekreterare var det så många som 34 procent som hade upplevt besvär de senaste tolv månaderna.

Socialsekreterarna anser att de har en för tung arbetsbelastning. Det brister i introduktion för nyutbildade och de nyutexaminerade socialsekreterarna får komplexa ärenden utan adekvat förberedelse. Arbetsmiljöverkets granskning från 2017 visar att trycket på socialsekreterarna är extremt och att personal flyr från yrket. Dessutom behöver arbetsgivarna skapa medvetenhet om, och åtgärder mot, hotfulla och våldsamma situationer. Mer än var tredje person inom yrket uppger att de blivit utsatta för en sådan behandling, enligt Arbetsmiljöverkets granskning, men benägenheten att anmäla hot och våld är liten. Socialsekreterarna måste få stöd och hjälp i att anmäla mer och att känna sig trygga i detta. Det behöver utvecklas och samordnas en riskbedömning inför besök och hotfulla situationer på ett helt annat sätt än man gör i dag.

För att kunna rekrytera och behålla socialsekreterare behöver socialtjänsten vara en attraktiv arbetsgivare som erbjuder konkurrenskraftiga villkor.

Karriärstege och legitimationskrav

Redan 2009 föreslog Barnskyddsutredningen en specialistutbildning på avancerad nivå för socialsekreterare inom den sociala barn- och ungdomsvården. De flesta remissinstanser såg positivt på detta men förslaget förverkligades aldrig. Genom att specialist-socionomer, med barn och unga som inriktning, införs ökar kompetensen hos socialsekreterarna och det ger redan erfarna socialsekreterare en karriärväg där kvalificerade socialsekreterare får större ansvar och därmed en stärkt lönebild.

Regeringen bör även överväga en nationell specialistutbildning för landets socialsekreterare som arbetar med barn och unga, i syfte att verka för rättssäkra utredningar och bedömningar. Sverigedemokraterna ser också ett behov av att avlasta socialsekreterare genom att det införs socialtjänstassistenter som kan ta över och avlasta en del av socialsekreterarens arbetsuppgifter och vi anser att regeringen bör se över om det ska ställas samma legitimationskrav på myndighetsutövande medarbetare i socialt arbete som det idag finns inom till exempel medicinska yrken eller bland lärare.

Lika viktigt som att kompetensnivån bland socialtjänstens personal höjs är det att personalen kontinuerligt granskas och formellt prövas i fråga om lämplighet. Ett legitimationskrav för socialsekreterare skulle öka både statusen, kompetenskraven och lämplighetsgranskningen som slutligen mynnar ut i rättssäkra myndighetsbeslut. Detta kräver att utbildning, kompetens och förutsättningar ses över, utvecklas och stärks. Utöver dessa åtgärder ser vi en stor vinning med att arbetsgivarna verkar för att stärka mentorskapet, så att erfarenhet och rutin från de med lång och god erfarenhet bibehålls inom avdelningar och att överlämning av utredningar sker på ett korrekt och säkert sätt.

Stärk det förebyggande arbetet inom socialtjänsten

Vikten av tidiga insatser

Socialtjänsten har ett stort och viktigt ansvar där den i ett tidigt skede ska fånga upp barn och unga som riskerar att fara illa. Hembesök är en viktig och många gånger effektiv insats som bör göras oftare och högre upp i åldrarna. Vi menar att ett sätt att lyckas med tidiga och förebyggande insatser är ökad närvaro där målgrupperna finns. En socialtjänst med ökad närvaro på fritidsgårdar och skolor, eller andra typiska platser där barn och unga befinner sig, har större möjlighet att förebygga och fånga upp tidigt. En annan fördel är att ökad närvaro och ökade spontansamtal avdramatiserar eventuella framtida kontakter med socialtjänsten.

Ökad samverkan – ungdomar på glid

För att placerade barn och unga med psykisk ohälsa ska få adekvat vård och omsorg är samverkan mellan alla aktörer som delar ansvaret för barnets hälsa ofta en förutsättning. De anmälningar till socialtjänsten som leder till åtgärder är tillgängliga för sökning, men rättsläget är oklart vad gäller de anmälningar som inte lett till någon åtgärd. Det är viktigt att rättsläget klagas även för anmälningar som inte leder till någon åtgärd så att de kan användas vid framtida utredningar. Barn och unga som riskerar att hamna i missbruk måste fångas upp tidigare. När polis och socialtjänst får kännedom om en ungs persons begynnande missbruk måste snabba åtgärder sättas in.

Evidensbaserad forskning och operativt praktiska erfarenheter visar tydligt att det är av avgörande betydelse att bryta och stoppa missbruk och ett destruktivt beteende i ett tidigt skede. Vinsten för samhället är betydande ur flera perspektiv, däribland ekonomiskt, men framför allt är vinsten stor för den enskilda individen som frigörs ur en icke gynnsam framtid. Ofta har den ungs bana inletts redan innan barnet fyllt 15 år. Inte sällan redan i tioårsåldern. Det faktum att unga personer inte är straffmyndiga utnyttjas av kriminella gäng och andra kriminella aktörer. Samhällets reaktion när unga begår brott måste bli tydligare och kraftfullare.

Stärkt tillsyn och sanktioner

Ivo har vid flera tillfällen funnit att det förekommer allvarliga brister i socialtjänstens handläggning av ärenden som rör barn och unga. Av rapport S2019/01922 framgår att det finns brister i fråga om dokumentation, barns delaktighet och handläggning av ärenden för barn och unga inom hela kedjan, från hantering av orosanmälningar till uppföljning av insatser och egenkontroll. Flera av bristerna är återkommande och kända sedan tidigare. Bristerna innebär att barn och unga riskerar att inte få sina behov av stöd, skydd och hjälp utredda och tillgodosedda. I värsta fall kan det bidra till att barn skadas eller till och med avlider. Tillsynen av socialtjänsten måste därför stärkas och det måste genomföras tydliga följdåtgärder vid allvarliga brister och upprepade försummelser.

Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) har till uppgift att se över att uppdragen fullföljs på ett tillfredsställande sätt och Ivo bör särskilt beakta de rättigheter som följer av FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Vid upprepade brister inom landets socialtjänster måste tillsynen och sanktionerna vara tydliga.

Trygga placeringar med barnets bästa i fokus

Barnombud

Barnens rätt i samhället måste stärkas. Barn som är placerade i hem enligt socialtjänstlagen känner ofta att ingen lyssnar på dem. Att vara exkluderad utan att på något sätt kunna påverka sin egen situation ger en känsla av vanmakt och kan resultera i revolt, självskadebeteende och kanske så småningom att man som ungdom hamnar på glid och senare även i kriminalitet. Därför bör barn ges ett barnombud som är oberoende av socialtjänsten och andra myndigheter. Barnombudet ska finnas som stöd för den unge, mellan familjehem och socialtjänst, och ska också ges möjlighet till insyn över omkostnadsbidraget för att stärka barnets ekonomiska rätt. Ifall barnombudet upptäcker oegentligheter och missförhållanden skall denne ha anmälningsplikt.

Barns rätt och stöd i tvister mellan vårdnadshavare

Utgångspunkten vid vårdnadstvister är att dessa bör lösas via medling och inte bli fall för domstolen att avgöra. Det är slitsamt och destruktivt för framför allt barnet, men även för vårdnadshavarna och alla inblandade, då familjeangelägenheter och vårdnadsfrågor blir domstolsmål. Av denna anledning är det av extra stor vikt att barnet ges stöd av en särskild stödperson genom processen. Barnet behöver ges relevant information och rätt att komma till tals i olika instanser som hanterar vårdnadstvister, även i de fall då samtycke saknas från en vårdnadshavare. Barn har rätt till sina föräldrar, inte tvärtom. Fokus ska ligga på barnen vid vårdnadstvister i domstol. Barn blir tryggare och mår bättre av att ha kontakt med båda sina föräldrar. Om medling mellan föräldrarna misslyckas och en domstol avgör ärendet, är det barnets bästa som ska vara styrande. Så länge det saknas skäl som rör barnets välmående för att ta ifrån någon förälder vårdnaden ska därför gemensam vårdnad vara norm.

Vid en vårdnadsvist ska stor hänsyn tas till föräldrarnas förmåga att tillgodose barnets behov av den andra föräldern. Idag dömer rättsväsendet mycket ofta till moderns favör i vårdnadstvister, och det är problematiskt att så många barn mister rätten till sin pappa. I det enskilda fallet kan det givetvis finnas skäl till varför den ena föräldern anses så olämplig att det inte längre är bra för barnet att ha denna som vårdnadshavare, men med gemensam vårdnad som norm blir den naturliga följden att domstolarna dömer till gemensam vårdnad i de fall där inte någon förälder är direkt olämplig som vårdnadshavare.

Trots att vårdnadstvister i allra högsta grad handlar om barnen, är det inte sällan just de som råkar mest illa ut och kan hamna i kläm när föräldrarna inte är överens. För att säkerställa att barnets bästa alltid beaktas bör barnet få stöd i vårdnadsprocessen genom en särskild stödperson som är med genom hela processen men som inte deltar vid domstolsförhandlingar. Personen kan med fördel utses av socialförvaltningen och är då barnets kontaktperson och stöd under och efter en vårdnadsvist. Det är av största vikt att domare och alla de som verkar i domstolen ska se till barnets bästa i sina hänsynstaganden och bedömningar i vårdnadstvister. Målet är dock att vårdnadstvister avgörs genom medling hos familjerätten i kommunen och inte hamnar som fall i domstol.

Kompetens om utsatta barns behov hos all personal som arbetar med barn

All personal som arbetar med barn, personal inom förskolor och skolor, med flera verksamheter, behöver ha kompetens som möjliggör att de uppmärksammar barn och signaler hos barn som far illa på olika sätt. Det kan exempelvis gälla barn som är utsatta för övergrepp, utnyttjande eller vanvård. Det behöver ingå i utbildningar för förskole- och skolpersonal, det behöver finnas handlingsplaner i förskolor och skolor och det behöver förtydligas i berörda tjänster. Personal har anmälningsskyldighet, vilket är bra och nödvändigt. Trots detta missas uppmärksammandet av barn som far illa i hemmet, i skolan eller på en annan plats i livet. Det är ofta svårt att veta hur ett barn har det, men det förekommer också att barn saknar uppmärksamma vuxna för stöd.

Kompetensen hos vuxna som arbetar i miljöer med barn behöver säkras och barnens stödmöjligheter behöver utökas. Detsamma gäller information om vikten av att vuxna ska verka stödjande. Samhället ska ge stöd till barn i behov av hjälp och insatser av olika slag. Vid sidan av det kan i vissa fall barn själva söka viss hjälp av de barnrättsorganisationer som har verksamhet riktad till barn och ungdomar, eller också kan en vuxen hjälpa barnet att få kontakt med en sådan organisation. Önskvärt vore att alla barn hade en så god och trygg tillvaro att det inte skulle behövas stöd på grund av problem. Tyvärr är det inte alltid så.

Den verksamhet som innebär ett direkt stöd till barn och ungdomar i besvärliga situationer och som barnrättsorganisationerna bedriver är ovärderlig. Organisationerna har verksamhet i Sverige och i övriga världen. Flera större organisationer arbetar i andra länder än Sverige, men även från Sverige för utsatta barn internationellt. En organisation som även har verksamhet för barn i Sverige är Barnens rätt i samhället (Bris). Den bedriver bred verksamhet såsom direktstöd, exempelvis i form av hjälplinjer dit barn kan ringa in och prata med en kurator, projekt för att bryta psykisk ohälsa, skydd och stöd vid upplevt våld med mera. Även påverkansarbete bedrivs, för att barns röster och rättigheter ska lyftas fram. Ecpat arbetar för att motverka sexuell exploatering av barn, exempelvis genom en anmälningsskyldighet och samverkan med polis och internetleverantörer. Organisationen Maskrosbarn vänder sig till barn och ungdomar som växer upp med föräldrar som har ett missbruk eller psykisk ohälsa och/eller utsätter barnet för våld. Stödet innebär bland annat samtalsstöd, stöd i gruppform med andra ungdomar samt olika stärkande och avlastande aktiviteter.

Det finns flera organisationer och föreningar som verkar för barns bästa. För flera av organisationerna bygger verksamheten på intäkter i form av gåvor från företag och privatpersoner samt medel från fonder och bidrag. Möjligheten till ett ökat nationellt stöd riktat till projekt och stödverksamhet för utsatta barn i Sverige behöver ses över. Direkt stöd till barn i Sverige som på olika sätt har det svårt är bra och nödvändigt. Sådant stöd ska gälla situationer som inte knyts till migration, eftersom det finns större grupper av barn och andra behov än migrationsrelaterade sådana. Ett sådant behov är exempelvis stöd till skydd för barn mot sexuell exploatering och stöd till barn som bevittnar eller blir utsatta för våld.

Vårdnadsöverflyttning

Nuvarande lagstiftning, som innebär att socialnämnden ska överväga att ansöka om en vårdnadsöverflyttning när barnet har haft en varaktig placering i samma familjehem

under tre års tid, är inte tillfredsställande sett till barnets behov av trygghet och kontinuitet. Barnets bästa ska alltid väga tyngst och därför bör ett barn inte flyttas från ett familjehem om det går emot mot barnets bästa. Barnrättsperspektivet i den sociala barn- och ungdomsvården samt tvångsvården måste stärkas.

Idag är barnkonventionen svensk lag, och enligt vår mening står den i konflikt med dagens socialtjänstlag, vars grundläggande princip som genomsyrar hela arbetet är att barn och föräldrar om möjligt ska återförenas. Grundtanken är fin men barnens rätt till trygghet, omvårdnad och en stabil och långsiktig tillvaro måste väga tyngre än föräldrarnas rätt till sina barn. I de fall då barn har blivit placerade på grund av föräldrars oförmåga att tillgodose god omvårdnad ska föräldrarna aktivt arbeta med problemen och uppvisa goda resultat samt samarbeta med socialtjänsten före, under och efter placeringens upphörande. Saknas dokumenterad förbättring eller samarbete ska en återgång till föräldrars omsorg inte vara aktuell.

Barn som har placerats vid födseln eller vid en väldigt låg ålder har sin anknytning till sina familjehemsföräldrar och vet inget annat. Därför är det viktigt att beakta barnens inställning, anknytning och relation till såväl familjehemsföräldrar som vårdnadshavare vid en prövning av om vården i familjehemmet ska upphöra, men också vid frågan om vårdnadsöverflyttning. Kontinuitet och långsiktighet är viktigt och därför ska barnets vårdplan revideras senast då barnet varit placerat i två år och då om möjligt avse det långsiktiga boendet för barnet. Om barnet har placerats i mycket ung ålder eller om föräldrarnas förmåga att ta hand om sitt barn är mycket liten, skulle det öka barnets trygghet. Ändå sker relativt få vårdnadsöverflyttningar.

När ett familjehem tar över vårdsnaden upphör den formella kontakten med socialtjänsten. Det tidigare familjehemmet, nu vårdnadshavarna, får inte längre socialtjänstens hjälp med kontakter med till exempel sjukvården, barn- och ungdomspsykiatri eller barnets föräldrar. Det gör vårdnadsöverflyttning till ett stort och svårt steg som få vågar fatta beslut om. Det är viktigt att socialtjänstens stöd och tillsyn fortsätter också efter en vårdnadsöverflyttning. Det ska också finnas ett tydligt uttalat ansvar för socialnämnden att systematiskt och regelbundet följa upp hur överflyttningen av vårdsnaden fungerar för barnet ifråga, till exempel vad gäller hälsa, skolresultat och fritidsaktiviteter.

Det behövs en bred översyn och förslag till stödåtgärder vid vårdnadsöverflyttning. Syftet med en sådan översyn är att garantera barn och familjehemsföräldrar fortsatta insatser och stöd. Översynen bör också beakta ett fortsatt umgänge med barnets biologiska föräldrar där det är möjligt och för barnets bästa.

Vid en vårdnadsprocess där föräldrar separerar är det viktigt att yrkesverksamma som ansvarar för vårdnadsutredningar har adekvat kunskap kring barns behov så att processen blir så smidig som möjligt. Utredningsprocessen bör ses över för att kunna baseras på kunskap samt för att säkerställa att de beslut som fattas alltid blir till barnets bästa. I utredningen ska frågor som rör föräldrars kriminalitet och missbruk utredas, liksom våld i familjen. Barnperspektivet i vårdnadsutredningar måste stärkas och därför behövs ett kunskapslyft för yrkesverksamma som handhar vårdnadsutredningar.

Utred adoption av placerade barn

I Sverige är nationella adoptioner ovanliga i jämförelse med både vårdnadsöverflyttning och långa placeringar i familjehem. Forskningsstudier visar på att adoption i många fall är gynnsammare för barnet, där den fysiska, kognitiva, sociala, känslomässiga och

beteendemässiga utvecklingen gynnas jämfört med långa placeringar i familjehem, med ständiga överväganden som i någon mening kan skapa en ökad oro för barnet. Det bör ses över om det bör finnas en regel om att adoption ska kunna övervägas efter det att ett barn varit placerad i ett och samma hem under en viss tid, och i synnerhet då barnet varit placerad sedan mycket unga år och där en flytt till de biologiska föräldrarna är att anse som inaktuell.

Vidare bör det även ses över om en adoption skulle kunna vara möjlig i vissa undantagsfall, till exempel vid synnerligen allvarligt våld i hemmet eller då biologiska föräldrar lider av total avsaknad av föräldraförmåga, och om en adoption då ska kunna genomföras utan dessa föräldrars samtycke. En eventuell adoption ska utgå från barnets bästa i syfte att skapa de bästa levnadsförhållandena och förutsättningar för ett gott liv. Det ska dock poängteras att huvudprincipen ska vara att adoption ska ske med de biologiska föräldrarnas samtycke.

Antal barn som placeras i familjehem

Dagens gällande regelverk säger att en kommun har en skyldighet att rapportera till Ivo om fler än tre barn är placerade i ett familjehem, men det finns ingen övre gräns för hur många barn som faktiskt får placeras i ett familjehem samtidigt. Om flera kommuner placerar i samma hem kan ansvaret gentemot Ivo missas. En kommun behöver heller inte inledningsvis få eller ha vetskap om att fler barn är eller blir placerade i samma boende. Här finns helt enkelt luckor som kan riskera barnets bästa. Det har noterats att bland annat ett familjehem i Skåne haft tio barn placerade samtidigt. Flera kommuners socialnämnder hade helt enkelt valt att placera i samma hem.

När stat och kommun omhändertar barn är det för att barnet ska få en bättre tillvaro, bli sett, få omsorg, stöd och hjälp och få vara en del av en familj. Det kan säkerligen finnas hem som kan hantera ett större antal barn, och de bör då bli certifierade för detta. Det är dock ytterst tveksamt om detta, och dagens regelverk, har barnets bästa för ögonen.

Det behöver tas fram ett regelverk som är mer kvalitetssäkrat, för att säkerställa statistik och registrering i fråga om hur många barn ett familjehem har placerade hos sig.

En kvalitetssäker finansiering av adoptionsverksamheterna

Att adoptera är en fantastisk möjlighet för att bli förälder, bilda familj och välkomna en ny medlem till familjen. Det är också en möjlighet och en ljusglimt för de barn som saknar familj, och det erbjuder dem en möjlighet att få en trygg och familjär uppväxt. Samtidigt är det viktigt att varje adoption alltid utgår från barnets bästa. Adoption är reglerat i lag och konventioner och att ha säkra internationella adoptioner är viktigt. De adoptioner från Chile som ägde rum mellan 1970 och 1990, där barn togs från sina föräldrar och adopterades bort mot deras vilja och kännedom, får inte upprepas. Staten måste så långt som möjligt garantera att varje adoption sker på ett lagligt och etiskt sätt.

Det adoptionsbidrag som kan sökas hos Försäkringskassan vid internationella adoptioner har varit oförändrat sedan 2001. Då bidraget infördes var det för att även hushåll med svag ekonomi skulle ha möjlighet att adoptera. Kostnaden för adoptioner har stigit markant de senaste åren och bidraget har inte följt med i samma utsträckning.

Detta försämrar förutsättningarna för främst resurssvaga hushåll att adoptera, vilket blir tydligt i ISF-rapporten ”Att adoptera – en ekonomisk fråga” (2016:9), som visar på att det är de med hög inkomst som i huvudsak adopterar. Ett stärkt bidrag har en omfördelningseffekt som gör att även hushåll med en medelinkomst eller låg inkomst får en större möjlighet att adoptera.

Under de senaste åren har antalet adoptioner sjunkit markant. Mellan åren 2008 och 2018 minskade antalet internationella adoptioner med ca 70 procent, från 610 till 190 stycken, enligt statistik från Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF).

Minskningen av antalet förmedlade barn påverkar den ekonomiska situationen för de auktoriserade organisationer som arbetar med adoption. Detta riskerar att leda till att barnets bästa blir sekundärt för dessa organisationer, då beroendet av intäkter tar ett stort fokus för organisationens överlevnad samt för att kunna behålla den kompetens som behövs. Sverigedemokraterna anser därför att regeringen bör se över hur en mer kvalitetssäker finansiering av adoptionsverksamheterna kan se ut.

Uppföljning av placerade barn

En rad studier har visat att placerade barn har höga överrisker, jämfört med jämnåriga, för att få allvarliga hälsoproblem även i vuxen ålder. Det kan vara såväl fysiska problem som psykiska hälsoproblem. Detsamma gäller för tidig död i vuxen ålder, inklusive självmord, även efter justeringar för socioekonomiska bakgrundsfaktorer. I en svensk nationell registerstudie handlade det om fyrfaldiga överrisker för suicid i ung vuxen ålder.

Ofta beror placerade barns skolmisslyckanden på den utsatthet de levt med, men även på luckor i skolgången och stress i kombination med låga förväntningar. Något som dock givit lovande resultat för dessa barn är de modeller för ett strukturerat samarbete mellan skola och socialtjänst kring placerade barns skolgång som utvecklats i vissa kommuner, där man systematiskt följt upp barnens kunskapsnivå. Det finns forskning som visar att godkända skolresultat har en stor skyddande verkan för dessa barn. Regeringen bör därför överväga att inrätta en handlingsplan för att bättre kunna stödja och följa upp placerade barns skolresultat. Vidare bör regeringen överväga att ta fram en sådan handlings- och åtgärdsplan för uppföljning av tidigare placerade barn. Stöd och hjälp måste finnas även efter placeringens upphörande.

Förlängd familjehemsplacering vid studier

I dag har vårdnadshavare i en ”vanlig” familj försörjningsplikt till dess att barnen fyller 18 år, men om ungdomarna studerar på gymnasienivå eller motsvarande kvarstår försörjningsplikten fram till deras 21-årsdag. De som är familjehemsplacerade förlorar däremot ofta sitt familjehem vid fyllda 18 år, eftersom de då blir myndiga. För en del av dessa unga vuxna fungerar övergången bra, medan andra har mycket svårare att hantera separationen och förändringen när de ofrivilligt tvingas att flytta från sitt ”hem”. Det är inte sällan unga som har haft en tuff barndom bakom sig, med separationer och trauman, och de har inte alltid ett eget skyddsnät att falla tillbaka på. Parallellt med eventuella studier på gymnasiet så ska de söka bostad och klara sig själva. Vi menar att unga som före 18-årsdagen har varit familjehemsplacerade ska få vara kvar i familjen

efter myndighetsdagen om de själva önskar det till, dess att de har slutfört sin gymnasieutbildning alternativt fyllt 21 år.

Reformering av LVU – mål och struktur

Det är nu mer än fem år sedan LVU-utredningen (SOU 2015:71) föreslog en ny lag om tvångsvård för barn och unga. De förslag som utredningen lämnade skulle stärka barnrättsperspektivet och ge ökad rättssäkerhet för barn och unga, där barnets bästa skulle stärkas särskilt för dem som var i behov av samhällets vård eller tvångsvård. Regeringen bör se över möjligheten att reformera lagen om vård av unga där det särskilt betonas och kompletteras med bestämmelser om att vården ska vara ändamålsenlig, trygg och säker. Det ska också förtydligas att vården ska präglas av kontinuitet, med tydliga mål och struktur. Vården bör också bedrivas i samverkan med andra berörda samhällsorgan.

Landets samhällsvårdsinstanser har länge uppmärksammat på missförhållanden och vanvård, vilket motiverar att ytterligare tillsyn bör tillämpas för barns, föräldrars och hela samhällets skull samt för att motverka att missförhållanden fortsätter att förekomma i framtiden. Inspektioner bör inte bara göras då indikationer om problem i en verksamhet finns, utan som en åtgärd för att föregripa olägenheter i framtiden. Antalet inspektioner av HVB, Sis-hem och LSS-boenden bör öka ytterligare. En översyn av landets anläggningar måste göras så att de är anpassade och håller god säkerhet för att trygga såväl personalen som de boende.

Barn som avviker från boenden

Ibland försvinner barn från boenden och det finns många orsaker till att det sker. Det kan bero på missförhållanden såsom hot, kränkningar, våld och övergrepp. Det kan också bero på psykisk ohälsa eller att barnet saknar sin familj och sina vänner. Enligt studier har det visat sig att ju fler omplaceringar ett barn varit med om, desto större risk finns att barnet avviker från sin familjehemsplacering. Många förstår inte att de hamnar i en än värre situation när de lämnar sitt familjehem. Barn som varit försvunna vittnar om boende på gatan, sexuellt utnyttjande, våld och narkotika, och när de återfinns har de allt som oftast ett mycket stort vårdbehov.

Det är viktigt att samhället förebygger så att barn inte avviker från sin placering. Regeringen bör överväga att ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att samverka med Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) för att förebygga att barn avviker men också för att dessa barn ska få det stöd, det skydd och den vård som de behöver när de kommer tillbaka.

Våld i nära relationer – ett stort samhälls- och folkhälsoproblem och ett brott mot mänskliga rättigheter

Proaktivt arbete

Det bästa sättet att undvika våld är att stävja det innan det utövas. Det proaktiva arbetet behöver lyftas in i alla samhällsinstanser så att arbetet med att förhindra våld ständigt pågår men också med att förhindra att våldet upprepas. Således behöver arbetet fokuseras på både förövare och offer och ha som syfte och mål att våld inte ska utövas. De lagändringar som genomförts kan till viss del förebygga att våld upprepas, men det är tveksamt om det träffar målet om att verkligen förebygga våld fullt ut. Det behövs tidiga insatser i det förebyggande arbetet om det ska ge de resultat vi avser att uppnå. Även Folkhälsomyndigheten delar bedömningen att dagens insatser i mångt och mycket är sekundärpreventiva, d.v.s. förebygger upprepning av redan inträffat våld. Folkhälsomyndigheten framhåller också, likt Sverigedemokraterna, att primärpreventiva insatser för att förebygga våld är viktiga. Sverigedemokraterna har dessutom under lång tid lyft problematiken kring såväl hedersrelaterat våld som kvinnors allt större utsatthet i stort.

Enligt Brottsförebyggande rådets statistik polisanmäldes 23 200 fall av misshandel av kvinnor över 18 år under 2020. I 80 procent av fallen var kvinnan bekant med förövaren. Dessutom anmäldes 1 530 fall av grov kvinnofridskränkning. Mörkertalet är dock stort eftersom en stor andel våldsutsatta aldrig anmäler de övergrepp som de utsätts för i den nära relationen. En uppskattning är att runt en fjärdedel av våldet i nära relationer polisanmäls.

Trots att Sverige toppar listorna över världens mest jämställda länder är mäns våld mot kvinnor fortsatt ett faktum. Varje år dödas flera kvinnor av män som de har eller har haft en parrelation med, och allt fler barn bevittnar våld i hemmet, vilket inte minst påverkar barnens psykiska välmående och positiva utveckling. Sverigedemokraterna menar att det proaktiva arbetet och de primärpreventiva åtgärderna måste intensifieras.

Handlingsplan för dem som utsätts för våld i nära relationer

Det är tydligt att samhällets skyddsnät kring den som utsätts för våld i en nära relation saknar struktur, och det är ofta en lång kamp för den som väljer att bryta sig loss från ett destruktivt förhållande, kantat av såväl psykiskt som fysiskt våld. Många kvinnor vittnar om en tuff resa och samhällets skyddsnät har många brister. För den utsatta är det en livslång resa och kamp för att nå en vardag i frihet.

Samhället i stort behöver få en ökad förståelse och en ökad kunskap om våld i nära relationer, så att rätt stöd och hjälp finns att tillgå. Ingen ska mötas av att ”det var väl inte så farligt”. Det är därför av stor vikt att Sverige dels har ett aktivt arbete för att nå en nollvision, men också att det finns en handlingsplan för dem som utsätts för våld i nära relationer. Det bör finnas en tydlighet om ansvarsfördelning, styrning och samordning mellan socialtjänst, psykiatri, vård och eventuella ideella organisationer. Det behövs ett gediget nät som fångar upp den utsatta, så att ingen faller tillbaka i en destruktiv relation på grund av att samhället brister i fråga om att närvara och stötta den utsatta. Då den utsatta väljer att kontakta ansvarig myndighet bör en handlingsplan tas fram och den berörda ska få en kontaktperson till stöd och hjälp. Inte sällan finns det

barn i relationen och det ska fästas särskilt vikt vid och hänsyn till barnet och barnets bästa.

Stödboende för potentiella våldsverkare

I arbetet med att förebygga våld i nära relationer är det viktigt att regeringen fortsätter att utveckla arbetet. I intervjuer som Bris har gjort med ett antal barn som vistats på skyddade boenden framkommer det tydligt att barn anser det som orättvist att de tvingas att flytta medan deras våldsutövare stannar i hemmet och på orten. Barn saknar sina vänner, sin skola och sitt hem. Det proaktiva arbetet, redan innan våldet är ett faktum, måste därför fortsätta att utvecklas. Utgångspunkten bör vara att det är den möjliga förövaren som i möjlig mån bör flytta, snarare än den som är rädd för att utsättas.

Utredningen Att bryta ett våldsamt beteende (SOU 2018:37) lyfter fram möjligheten att införa en frivillig stödboendeform för dessa potentiella våldsverkare. Det handlar om att i de fall då personer med ett riskbeteende själva ber om socialtjänstens stöd innan situationen eskalerar så bör det också finnas en boendeform och stöd för dem. Stödboendeformen bör baseras på frivillighet och omfatta personal, stöd och hjälp för att bryta sådana destruktiva beteenden som kan ligga till grund för våld.

Av samma utredning framgår det att 11 procent av landets kommuner erbjöd denna typ av boende vid tiden då utredningen gjordes. Sverigedemokraterna anser att denna typ av frivilligt stödboende skulle kunna vara till stor hjälp för både de personer som har ett riskbeteende och hela familjen. Vi vill därför att regeringen överväger att utvärdera resultatet av de kommuner som erbjudit detta samt att utreda närmare hur denna boendeform i större utsträckning än idag ska kunna erbjudas den som har behov och vill få stöd för att bryta sitt beteende. Boendeformen ska bygga helt på frivillighet. Samtidigt vill vi poängtera att då personer begår en kriminell handling genom att bruka våld så ska det hanteras inom det kriminalrättsliga systemet.

Insatser för våldsutövare och brottsoffer

De som utsätter närstående för våld är en heterogen grupp. Det finns de med missbruksproblem och andra som behöver kvalificerad psykiatrisk vård. En del är, förutom sitt våldsutövande, väl fungerande personer i samhället, och andra utövar våld mot såväl andra som närstående. Utbudet av insatser för den som utövar våld behöver därför vara mycket brett – alltifrån omhändertagande av Kriminalvården, rättspsykiatri eller andra myndigheter, till någon form av kvalificerad vård- och behandlingsinsats. Ibland kan enklare samtalsstöd och andra insatser av mindre ingripande karaktär vara tillräckligt.

De modeller som används i Sverige idag är ofta hämtade från andra länder eftersom forskning som rör insatser för våldsutövare görs i väldigt liten omfattning i Sverige. Socialstyrelsen har dock genomfört några analyser där resultat tyder på att flera av dessa program visar på försiktigt positiva resultat, även om svårigheter med hur man ska mäta effekterna av insatserna påpekas bl.a. i SOU 2015:55. Detta betyder att vi i dagsläget inte har en helhetsbild av hur behandlingen ser ut och fungerar och det finns olika idéer om vad som är verksamt i form av behandling. Hanteringen av våldsutövare i Sverige har tidigare haft sin tyngdpunkt kring våld som ett brott, och har kretsat kring kriminalvård (SOU 2015:55). Därför är det angeläget att forskning genomförs och att det stöd och den vård som socialtjänsten ålagts bygga på evidensbaserade metoder.

Det finns även en risk för att behovet av kompetensutveckling underskattas. Bland de som arbetar med målgruppen våldsutövare ute i landet finns en stor efterfrågan på metodstöd och kunskapsutveckling. Arbetet ute i landet har till stora delar utvecklats genom engagerad personal som via kortare utbildningar, tillsammans med sina kommuner, på egen hand utvecklat metoder och arbetssätt. En samhällsfunktion som prioriterar, utvecklar och samordnar arbetet med insatser för våldsutövare är starkt efterfrågad. Det behövs därför en gemensam plattform för hur arbetet framöver ska kunna bedrivas på ett effektivare sätt än vad som görs i dag, i synnerhet om man på riktigt vill nå goda resultat. Även om vi har ett flertal organisationer och verksamheter som framgångsrikt arbetar med frågorna, så finns det fortsatt ett behov av en samordnad enhet. Det handlar inte bara om behandlingsmetoder, utan gäller även olika arbetssätt för att upptäcka våldet och tillvägagångssätt för att hantera ärenden där våld förekommer eller misstänks förekomma, som behöver utredas och dokumenteras.

Med de lagändringar som socialtjänsten ålagts att följa ökar ansvaret i fråga om arbetet med att få personer som utsätter eller har utsatt någon annan för våld att ändra sitt beteende. Det är därför prioriterat och viktigt att personal ges rätt redskap och metoder och den kompetensutveckling som krävs för att den på ett adekvat sätt ska kunna hantera komplexa och oroliga situationer. För att ett kunskapslyft bland personalen ska kunna tillgodoses, men också för att det ska bli en likvärdig tillgång till olika metoder, utvecklade riktlinjer, vägledning och andra beskrivningar av hur socialtjänsten och hälso- och sjukvården kan och bör arbeta med dessa frågor, anser vi att regeringen bör se över möjligheterna att inrätta ett nationellt kompetenscentrum med fokus på såväl våldsutövare som brottsoffer.

Permanent nationellt hjälpnummer för våldsutövare

År 2019 startades pilotprojektet Välj att sluta, som riktar sig till personer som bor i Stockholms län och Skåne län och drivs i samverkan mellan Länsstyrelsen i Stockholms län och Manscentrum Stockholm samt Länsstyrelsen i Skåne län. Våren 2021 blev telefonlinjen nationell och numera kan personer i hela landet ringa dit. Detta kräver dock mer resurser, både ekonomiska och i form av bemanning och utbildning. Sverigedemokraterna vill se över hur verksamheten kan byggas ut och utvecklas långsiktigt för att möta de behov som finns.

Certifiering av skyddade boenden

Skyddat boende är en socialtjänstinsats och kan drivas i kommunal regi eller av enskilda aktörer, till exempel frivilligorganisationer. Kvinnojourer har kommit att bli självklara aktörer för att stödja våldsutsatta kvinnor och deras barn, och en majoritet av landets skyddade boenden drivs av frivilligorganisationer. 54 procent drivs ideellt, medan 37 procent drivs i privat regi och 9 procent av kommunerna, enligt en kartläggning från Socialstyrelsen.

Sverige har flera frivilligorganisationer som gör ett oerhört viktigt arbete och är en viktig länk i att erbjuda boende och stöd för dem som är utsatta för våld eller hot eller som av någon annan anledning är i behov av ett skyddat boende. I de fall då socialnämnden inte själv tillhandahåller ett boende kan således avtal skrivas med såväl privata

som ideella organisationer. Det åligger verksamheten att tillhandahålla ett gott boende och utföra insatser i enlighet med nämndens önskemål.

Det finns i dag ingen form av certifiering av de aktörer som erbjuder jourer och skyddade boenden utan det åligger socialnämnden att ansvara för att dessa håller god kvalitet. En nationell certifiering av skyddade boenden och jourer skulle på många sätt tydliggöra för nämnden att boendet är kvalitetsgranskat, men skulle också kunna innebära ett krav på att en hög kvalitet med rätt kompetens bibehålls. Regeringen bör därför överväga möjligheten att certifiera skyddade boenden.

Hedersrelaterat våld och förtryck

De senaste decennierna har hedersrelaterat våld och förtryck etablerat sig som fenomen i Sverige. Dessvärre har det hedersrelaterade våldet ofta kommit att kategoriseras som ett generellt uttryck för kvinnoförtryck och vad som brukar kallas för mäns våld mot kvinnor. Att det hedersrelaterade våldet bara är en följd av redan rådande patriarkala strukturer är direkt felaktigt. Det som särskiljer hedersvåld från annat kvinnovåld är att det inte enbart rör sig om en make eller annan enskild person som står bakom våldet.

Vid hedersvåld agerar ofta ett helt kollektiv av landsmän, släkt m.fl. för att upprätthålla förtrycket tillsammans. De som lyckas bryta sig loss från hederskulturernas förtryck hamnar i en särskilt utsatt situation, då de ofta tvingas att bryta med hela sitt tidigare liv. Det är därför viktigt att samhället kan erbjuda en noggrann uppföljning även efter att den första akuta fasen är avslutad. Socialtjänsten ska erbjuda en kontaktperson till den utsatta, som kan ge stöd och vägledning i uppbyggandet av ett nytt liv.

För att motverka ytterligare utbredning av det hedersrelaterade våldet och förtrycket behövs ett antal åtgärder. Att de individer som kommer till vårt land har god kännedom om våra demokratiska grundläggande rättigheter är avgörande. Information ska vid inflyttning tillhandahållas så att inga tveksamheter råder i fråga om att våld och förtryck i hederns namn är olagligt i Sverige. Det är viktigt att individerna introduceras i vår strävan efter ett jämställt samhälle och att samhällsstrukturer som förtrycker kvinnor inte accepteras. Det bör således vara en självklarhet att samtliga som väljer att bosätta sig i vårt land följer rådande lagar och regler. Vidare behöver arbetet intensifieras i fråga om att nå ut med information till de individer som i dag lever i de parallella samhällena som präglas av hederskultur. Både till dem som utsätts, eller riskerar att utsättas, men också till dem som utför handlingarna.

Personer som genom sin yrkesutövning kommer i kontakt med hederskultur ska inneha goda kunskaper om dess bakgrund och vilken roll den spelar i den aktuella kulturen. De måste känna till vad som särskiljer hedersnormer från de normer som utgör fundamentet för västvärldens samhällen och hur de kan identifieras. Dessa kunskaper är grundläggande för att det på ett säkert sätt ska gå att hjälpa hederskulturens offer.

Motverka barnäktenskap

Inga barn i Sverige ska vara gifta, vare sig officiellt eller inofficiellt. Barnäktenskap ska aldrig ska få förekomma i Sverige. Tidigare regeringars förslag om att förbjuda barnäktenskap är positivt och förslaget är ett initiativ som behöver följas upp. Att barnäktenskap upphävs är bra men det finns i praktiken ingen möjlighet att straffa den som inte respekterar våra lagar och regler kring detta. Alla som på något sätt bidrar till att ett

barnäktenskap kommer till stånd ska bära straffansvar för detta. Att välja att inte agera för att förhindra att ett barnäktenskap äger rum bör rimligen också kunna anses som bidragande till äktenskapet och därmed också vara straffbart. Detta ska gälla även för så kallade inofficiella äktenskap, som alltså aldrig rapporteras till Skatteverket.

För att motverka barnäktenskap behövs mer kartläggning och fler undersökningar som kan tala om hur läget ser ut och hur det utvecklas över tid. Därför bör system utvecklas för att följa utvecklingen och förenkla för effektiva insatser mot barnäktenskap. De barn och unga som är offer för barnäktenskap måste få hjälp och stöd att ta sig ur sin situation på ett bra sätt. De som inte respekterar svensk lag gällande barnäktenskap, utan fortsätter att leva som gifta med barn, ska straffas och i den mån det är möjligt även utvisas ur landet.

Rätten att besluta om utreseförbud

Socialstyrelsens rapport från mars 2020 visar att antalet kvinnor och flickor som hade varit utsatta för könsstympning, sökt vård och fått en diagnoskod kopplad till könsstympning inom öppen respektive slutna specialist- eller förlossningsvård ökade stadigt mellan 2012 och 2018. Sammantaget handlar det om runt 5 000 kvinnor. Kvinnlig könsstympning är ett allvarligt hälsoproblem för flickor och kvinnor på grund av de medicinska riskerna med ingreppet. Könsstympning medför ofta svåra förlossningar, med stora risker för både modern och barnet.

Risken för att personer som är bosatta i Sverige ska utsättas för hedersrelaterat förtryck utomlands är särskilt stor för barn och unga. Vissa barn kan skickas till ett annat land för s.k. uppfostringsresor, och andra sänds utomlands för att könsstympas, bli bortgifta eller i extrema fall mördas.

Det pågår ett arbete på många olika håll för att stävja förekomsten av könsstympning, tvångsäktenskap och andra fysiska och psykiska övergrepp. Regeringen bör se över förslaget om att socialnämnden ges rätt att besluta om utreseförbud om det är nödvändigt för att skydda ett barn från könsstympning, tvångsäktenskap eller liknande övergrepp i utlandet.

Respektavstånd mellan försörjningsstöd och lön

I Sverige kan skillnaden mellan bidrag och lön vara förhållandevis låg för en barnfamilj, vilket skickar märkliga signaler dels till familjen som uppbär stöd, men också till skattebetalarna. Enligt en ESO-rapport lönar det sig dåligt att arbeta om man exempelvis har låg utbildning och inte kan få en hög inkomst. För två vuxna utan barn kan skillnaden mellan att få försörjningsstöd och att ta ett jobb med 20 000 kronor i lön visserligen hamna på runt 3 000 kronor i månaden, men så fort man har barn förändras ekvationen. Om paret har ett barn är skillnaden mellan jobb och bidrag bara runt 500 kronor i månaden, och med fyra barn kan familjen tjäna på att sluta jobba och i stället leva på bidrag. Att inte arbeta och istället uppbära försörjningsstöd och bidrag ska vara förknippat med aktivitetskrav. Det ska också vara tydligt att fördelarna med att arbeta alltid ska vara större än med att få bidrag. Respektavståndet mellan egen försörjning och bidragsförsörjning bör ses över och analyseras.

Oanmälda hembesök

Socialtjänstlagen bör ändras så att kommuner vid behov ska kunna göra regelbundna, oanmälda hembesök hos dem som mottar försörjningsstöd. Detta är viktigt inte bara för att upptäcka eventuellt bidragsfusk eller felaktiga utbetalningar, utan också för att på ett tidigt stadium fånga upp barn som riskerar att fara illa. Det är också förhållandevis vanligt förekommande att flera personer vistas och bor på samma adress men är folkbokförda på en annan för att kringgå lagen. Sådant skulle också uppdagas om oanmälda hembesök genomfördes.

Hemlöshet

Utvecklingen av svensk hemlöshet är problematisk av flera olika skäl. Den skapar en rad personliga tragedier och innebär ett stort lidande för dem som inte kan få en bostad. Dessutom äventyrar den allvarligt rättssäkerheten för människor med särskilda behov, eftersom samhället inte kan leva upp till socialtjänstens mål om att alla ska garanteras en skälig levnadsstandard. Dagens bostadsbrist riskerar att skapa ett permanent utanförskap för de hemlösa som står längst ifrån bostadsmarknaden. De får leva på härbärgen och andra institutioner utan att få en reell chans på den ordinarie bostadsmarknaden. Dessutom är hemlösheten ett nederlag för alla välfärdsdemokratier.

De globala målen och Agenda 2030 syftar bland annat till att utrota fattigdom och hunger. För att nå relevanta mål i Agenda 2030 på nationell nivå behövs en tvärsektorieell samverkan. Det finns flera mål i Agenda 2030 som har bäring på hemlöshet och dess orsaker. Att motverka hemlöshet är delvis en bostadspolitisk fråga och den berör även andra politikområden, såsom hälso- och sjukvård, arbetsmarknad och integrationspolitik.

Sverigedemokraterna anser att bostadspolitiska reformer och nybyggnation och riktade insatser mot de grupper som står långt ifrån den reguljära bostadsmarknaden kan vara en del av lösningen. Mycket pengar finns att tjäna om kommunerna stimuleras att använda metoder som har ett vetenskapligt stöd, som till exempel Bostad först. Samverkan mellan socialtjänsten, andra myndigheter och civilsamhället är också av betydande vikt och måste bli bättre.

Det svenska samhället har förändrats på kort tid och nya grupper, som till exempel fattiga barnfamiljer, har hamnat i hemlöshet. Det behövs ett paket med åtgärder för att stärka denna grupps livssituation, bland annat genom att förbättra barnfamiljers ekonomi genom stärkt föräldrapenning och bostadsbidrag och ett stärkt underhållsstöd.

Barn har rätt till en skälig levnadsstandard ifråga om exempelvis mat, kläder och boende. Det har varit en självklarhet i Välfärdssverige tidigare, men idag har förhållandena försämrats och allt fler barn lever helt eller delvis i hemlöshet. Det är inget som Sverigedemokraterna kan acceptera. Om vårdnadshavare har problem med att betala familjens bostadskostnader och riskerar eller blir utsatt för vräkning, så ska särskild hänsyn tas till att barnen inte hamnar i hemlöshet.

Det är viktigt att socialtjänsten i alla Sveriges kommuner har en tydlig plan för hur de ska agera när barn riskerar att vräkas så att inte barnen riskerar att hamna i olika tillfälliga boenden. I inga fall ska det förekomma att barn sätts i boenden tillsammans med andra boende som har problem med exempelvis missbruk. Sverige har brist på bostäder, men att vräkas från sitt hem kan aldrig vara barnets bästa.

Kronofogden har konstaterat att antalet vräkningar av barnfamiljer inte längre minskar utan tvärtom ökar. Den vanligaste anledningen till vräkningar är utebliven hyra, och Barnombudsmannen har kommit fram till att vid var tredje vräkning var skulden som mest 10 000 kronor. Med dagens bostadssituation får vräkta barnfamiljer räkna med att bo på olika vandrarhem m.m. Saknar föräldrarna betalningsförmåga även för detta så är det inte ovanligt att kommunerna, vecka för vecka, kan hjälpa till. Det innebär att ingen kontinuitet och långsiktighet ges dessa barn, vilket är en katastrof för dem.

Sverigedemokraternas utgångspunkt är att alla ska göra rätt för sig, och givetvis ska hyror betalas. Detta måste kunna göras genom socialtjänsten om inget annat fungerar. I dag kan socialtjänsten dock inte tvinga fram en lösning, eftersom lagen inte tillåter tvång mot drabbade familjer, utan måste agera utifrån principen om människors självbestämmanderätt. Tanken med självbestämmanderätt är naturligtvis fin i grunden, men var i processen kommer barnperspektivet in? Socialtjänstlagen bör ha ett undantag som vilar på FN:s barnkonvention, där det tydligt framgår att ”vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa”. Ett sådant undantag skulle också kunna leda till framtagandet av ett tryggare system där det säkerställs att försörjningsstöd faktiskt också går till livsmedel, kläder, hygien och fritid och inte till annat som de vuxna eventuellt väljer att prioritera istället.

Linda Lindberg (SD)

Carina Ståhl Herrstedt (SD)

Johnny Svedin (SD)

Anna-Lena Blomkvist (SD)

Carita Boulwén (SD)